

სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის როლი და მნიშვნელობა სოფლის მოსახლეობის კეთილდღეობის ამაღლებაში

ნანა ფირცხელავა - ეკონომიკის დოქტორი,
ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია, უფროსი სპეციალისტი
მარინე ალანია - ეკონომიკის დოქტორი, პროფესორი,
თბილისის ღია უნივერსიტეტი

Nana Pirtskhelava - PhD of Economics,
Zugdidi Municipality City hall, senior specialist
Marine Alania – PhD of Economics, Professor,
Tbilisi Open university

რეზიუმე: სტატიაში საუბარია საქართველოს მთავრობის მიერ სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის განხორციელების გზებზე, მის მნიშვნელობაზე.

მნიშვნელოვანია ის, რომ პროგრამით გამოყოფილი თანხების ხარჯვამ შეიძინა უფრო მიზანმიმართული ხასიათი. პროექტის მიხედვით, გამოყოფილი თანხა ხმარდება მხოლოდ ადგილობრივი მნიშვნელობის ინფრასტრუქტურულ პროექტებს, კეთილმოწყობის ობიექტების მშენებლობა-რეაბილიტაციას, საერთო სარგებლობის შენობების აღჭურვას და გრძელვადიანი სარგებლობის ტექნიკის შესყიდვა-აღჭურვას.

როგორც ვხედავთ, სოფლის მხარდაჭერის პროგრამა სოფლებში მცირე ინფრასტრუქტურული პროექტების მოწესრიგების ერთ-ერთ მთავარ წყაროს წარმოადგენს და პროგრამით გათვალისწინებული თანხის ფარგლებში ხდება სოფლის პირველი რიგის სოციალურ-ეკონომიკური საჭიროებების დაკმაყოფილება. გადაწყვეტილებას კი კონკრეტულად თუ რა პრობლემა მოგვარდეს, სოფლის კრების მეშვეობით, თავად მოსახლეობა იღებს.

Abstract: The role and importance of the village support program in raising the welfare of the rural population. The article deals with the ways governing the Rural Support Program by the Government of Georgia. The cost of funds allocated by the program is a more purposeful character. Allocated money from the program is directly used for the local infrastacuture projects. Construction or rehabilitation facilities. Equipping of common use buildings and purchase equipment of long-term use techniques .

as we see Rural Support Program is one of the main sources of regulation of small infrastructural projects in villages and within the framework of the program the satisfaction of the first social and economic needs of the village is provided. Deciding on the solution of the problem, the population itself gets through the village council.

სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის განხორციელება საქართველოს მთავრობამ 2009 წლიდან დაიწყო და 2017 წელს გააუქმდა. პროგრამის ფარგლებში საქართველოს ბიუჯეტიდან ყოველწლიურად 50 მილიონი ლარი გამოიყოფოდა. აღნიშნული თანხა ხმარდებოდა სოფლის როგორც ეკონომიკურ ისე სოციალურ განვითარებას. აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ სოფლის მხარდაჭერის პროგრამა არ ითვალისწინებდა მხოლოდ შერჩეული სოფლის ეკონომიკური კეთილდღეობის გაუმჯობესებას, არამედ თანხის გამოყოფა ხორციელდებოდა ისეთ პროექტებზე, რომელიც სოციალური ხასიათისაა და არავითარი ეკონომიკური სარგებელი არ გააჩნია.

ასევე უნდა ითქვას, რომ ის სოფლებში მცირე ინფრასტრუქტურული პროექტების მოწესრიგების ერთ-ერთ მთავარ წყაროს წარმოადგენდა. გადაწყვეტილებას კი კონკრეტულად თუ რა პრობლემა მოგვარებულიყო, სოფლის კრების მეშვეობით, თავად მოსახლეობა იღებდა. დღეს მისასალმებელია ის ფაქტი, რომ სოფლის მხარდაჭერის პროგრამა აღდგა და 2019 წლის ბიუჯეტში იქნა ასახული. ეს პროგრამა საინტერესოა იმიტომაც, რომ კარგი შესაძლებლობა მიეცათ მოქალაქეებს კვლავ აქტიურად იყვნენ ჩართულები გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში და ამით სასარგებლო შედეგები მოუტანონ დასახლებას, თემსა და სოფელს. ამ პროგრამის მეშვეობით გაძლიერდება მოსახლეობის ჩართულობა ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში, ხოლო ადგილობრივი მნიშვნელობის პრობლემების გადაწყვეტა უშუალოდ მოსახლეობის მიერ დასახული პრიორიტეტების შესაბამისად მოხდება.

მნიშვნელოვანია ის, რომ პროგრამით გათვალისწინებული თანხის ფარგლებში მოხდება სოფლების პირველი რიგის სოციალურ-ეკონომიკურ საჭიროებების დაკმაყოფილება.

სოფლის მხარდაჭერის პროგრამა, ისევე, როგორც რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდი (გარდა მუნიციპალიტეტებზე გადასაცემი ტრანსფერებისა) ორი ინფრასტრუქტურული პროექტია, რომელთა მიზანი რეგიონებისა და სოფლების ინფრასტრუქტურის განვითარებაა და ამასთან, მის ადმინისტრირებას ადგილზე ადგილობრივი თვითმმართველობები ახდენენ, რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურული სამინისტროს პატრონაჟის ქვეშ.

სოფლის მხარდაჭერის პროგრამით საპროექტო წინადადებების შერჩევის პროცესი მოიცავს შემდეგ ეტაპებს:

1. სოფლის მხარდაჭერის პროგრამით პროექტების შერჩევის პრინციპები;
2. მოსამზადებელი სამუშაოები;
3. საერთო კრებების სხდომების და მოსახლეობასთან კონსულტაციების ინიცირება;
4. მოსახლეობის ინფორმირება;
5. მოსახლეობისგან საპროექტო წინადადებების მიღება;
6. საერთო კრების მიერ საპროექტო წინადადების შერჩევის პროცედურები;
7. კონსულტაციის მეშვეობით საპროექტო წინადადების შერჩევის პროცედურები;
8. საერთო კრების სხდომის / კონსულტაციის გამართვის დოკუმენტირება;
9. ერთობლივი საპროექტო წინადადებების შერჩევის პროცედურის თავისებურებები;
10. პროექტების დამტკიცება საკრებულოს მიერ.

2019 წლიდან სოფლის მხარდაჭერის პროგრამით პროექტების შერჩევის პროცესი ეფუძნება შემდეგ ძირითად პრინციპებს: მუნიციპალიტეტისა და მოსახლეობის თანამონაწილეობა, მოსახლეობის აქტიურობის მხარდაჭერა; პროცესის გამჭვირვალობა;

გადაწყვეტილების მიღება მოსახლეობის მიერ, რაც გულისხმობს პროექტის ფარგლებში თითოეულ სოფელში სოფლის კრებების, სხდომების ან მოსახლეობის კონსულტაციების ჩატარებას, სადაც მოსახლეობა თავად გადაწყვეტს, თუ რა საკითხი უნდა მოგვარდეს

პროგრამის ფარგლებში. საქართველოს მთავრობის დადგენილების მიხედვით, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მუნიციპალიტეტის მერი ერთვება მხოლოდ ისეთ განსაკუთრებულ შემთხვევებში, როდესაც პროექტების შესარჩევად ჩატარებული კენჭისყრის დროს ორმა ან მეტმა საპროექტო წინადადებამ მიიღო სხვებზე მეტი და თანაბარი რაოდენობის ხმა, საუკეთესო პროექტებიდან რომელიმეს შერჩევის მიზნით, ან პროექტების განსახორციელებლად ადგილობრივი ბიუჯეტიდან თანადაფინანსების საკითხის გადაწყვეტისას. მიმაჩნია, რომ ამ კონკრეტულ შემთხვევებშიც გადაწყვეტილების მიღების უფლება უნდა დავუტოვოთ მოსახლეობას, მხოლოდ და მხოლოდ თანადაფინანსების საკითხში უნდა ერთვებოდეს მერი. თუმცაღა მერის გადაწყვეტილებებიც ეფუძნება საერთო კრებებზე მიღებულ გადაწყვეტილებებს და გამომდინარეობს მოსახლეობის საჭიროებებიდან და ინტერესებიდან.

რაც შეეხება მუნიციპალიტეტისა და მოსახლეობის თანამონაწილეობას ადგილობრივი პრობლემების გადაწყვეტაში მნიშვნელოვანია სოფლის მხარდაჭერის პროგრამით გამოყოფილი სახელმწიფო სახსრების სინერგია მუნიციპალიტეტის საკუთარ რესურსებთან და შერჩეული პროექტების განხორციელებაში ადგილობრივი მოსახლეობის მიერ შეტანილ წვლილთან. საამისოდ სოფლის მხარდაჭერის პროგრამა იძლევა მუნიციპალური ბიუჯეტიდან პროექტების თანადაფინანსების შესაძლებლობას, მაგრამ არაუმეტეს დასახლებისათვის პროგრამით გათვალისწინებული თანხის 100%-სა. აქვე მინდა ავღნიშნო ის, რომ მისასალმებელია მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან თანადაფინანსების 100%-ით შესაძლებლობა პროგრამით გათვალისწინებული თანხისა, მაგრამ პროგრამით გამოყოფილი თანხები ძლიან მწირია და ეჭვი მაქვს რაიმე მნიშვნელოვანი პრობლემის მოგვარება შეძლოს თუნდაც ყველაზე დიდი დაფინანსების მქონე სოფლებისთვისაც. ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ 2012-2016 წლებში სოფლის მხარდაჭერის პროგრამით რეგიონებისათვის გამოყოფილი თანხა შეადგენდა 50 მილიონ ლარს, დღეს კი ის განისაზღვრება 20 მილიონი ლარით.

სოფლის მხარდაჭერის პროგრამით საპროექტო წინადადებების შერჩევის მეორე ეტაპი გახლავთ მოსამზადებელი სამუშაოები. აქ ერთვები მუნიციპალიტეტის მერი და ქმნის სამუშაო ჯგუფს და ანაწილებს ფუნქციებს სამუშაო ჯგუფის წევრებს შორის.

სამუშაო ჯგუფის სარეკომენდაციო შემდგენლობა და ფუნქციები გამოიყურება შემდეგნაირად: პროცესის საერთო ხელმძღვანელობას უწევს მუნიციპალიტეტის მერის მოადგილე, მუნიციპალიტეტის საკრებულოს თავმჯდომარე ახორციელებს საკრებულოს წევრების ინფორმირებულობას და მაქორიტარი წევრების ჩართვს პროგრამის განხორციელების პროცესში, მუნიციპალიტეტის სამოქალაქო მრჩეველთა საბჭოს თვმჯდომარე ვალდებულია ინფორმაცია მიაწოდოს სამოქალაქო სექტორს და ბიზნესის წარმომადგენლები ჩაერთოს პროგრამის განხორციელების პროცესში, ადმინისტრაციული სამსახურის უფროსს ევალება საერთო კრებების, კონსულტაციების ჩატარების ორგანიზება მატერიალურ-ტექნიკური მხარდაჭერის ჩათვლით. ყველაზე მნიშვნელოვანი ფუნქცია, ჩემი აზრით, ენიჭება ინფრასტრუქტურული სამსახურის უფროსს, რომლის პირდაპირი მოვალეობაა საპროექტო წინადადებების წარდგენის პროცესში სამსახურის მიერ მოქალაქეთა კონსულტირება, საჭიროებისას - მერიის მიერ საპროექტო წინადადებების შემუშავება, საპროექტო წინადადებების ნუსხის ფორმირება დასახლებების მიხედვით, შერჩეული საპროექტო წინადადებების განხილვა და მერისათვის წინადადებების მომზადება, საკრებულოში წარსადგენი პროექტების საბოლოო ნუსხის პროექტის მომზადება. საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახური პასუხისმგებელია მუნიციპალიტეტის ვებ-საიტზე ინფორმაციის პროაქტიულად გამოქვეყნებაზე დაა მოსახლეობის ინფორმირებაზე. საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახურის უფროსი ახორციელებს საჭირო თანხების მობილიზებას, თანადაფინანსების საკითხის განხილვას. იურიდიული სამსახურის უფროსი კი ვალდებულია მოამზადოს მერის სამართლებრივი აქტები. როგორც ვხედავთ მუნიციპალიტეტის მერიის მთელი სამსახური ჩართულია პროგრამის განხორციელების პროცესში.

სამუშაო ჯგუფის წევრები მსჯელობენ და განსაზღვრავენ მუნიციპალიტეტის დასახლებებში საერთო კრებების, სხდომებისა

და კონსულტაციების ჩატარების, დასახლებებისათვის საორიენტაციოდ გამოყოფილი თანხების ოდენობების, მათი ეფექტურად გამოყენების გზებისა და სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განხორციელებასთან დაკავშირებულ სხვა საკითხებზე.

საქართველოს მთავრობის დადგენილების შესაბამისად, დასახლებისათვის (გარდა მუნიციპალიტეტების ადმინისტრაციული ცენტრებისა) გამოყოფილი თანხის გაანგარიშება შემდეგ პრინციპს ეყრდნობა:

ა) დასახლებას, რომელშიც მაცხოვრებელთა რაოდენობა შეადგენს არაუმეტეს 200 მაცხოვრებელს გამოეყოფა 5 000 ლარი;

ბ) დასახლებას, რომელშიც მაცხოვრებელთა რაოდენობა შეადგენს 201-დან 400 მაცხოვრებელს გამოეყოფა 6 000 ლარი;

გ) დასახლებას, რომელშიც მაცხოვრებელთა რაოდენობა შეადგენს 401-დან 1 000 მაცხოვრებელს გამოეყოფა 8 000 ლარი;

დ) დასახლებას, რომელშიც მაცხოვრებელთა რაოდენობა აღემატება 1 000 მაცხოვრებელს გამოეყოფა 10 000 ლარი.

აქვე უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ საქართველოს მთავრობის დადგენილების მიხედვით, სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში კონკრეტული დასახლებისთვის გამოყოფილი თანხა არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს სხვა დასახლებებში განსახორციელებელი პროექტების დასაფინანსებლად.

ასევე მნიშვნელოვანია მოსახლეობის ინფორმირებულობა დასახლებაში განსახორციელებელი საპროექტო წინადადებების შერჩევასთან დაკავშირებით. განსახორციელებელი პროექტების ნუსხა შემდეგნაირად გამოიყურება:

სასმელი წყლის სისტემები (მათ შორის ჭაბურღილები, წყალსადენები, ჭა და ა.შ. გაწმენდებით); წყაროების მოპირკეთება;

- სარწყავი სისტემები;
- სანიაღვრე არხები;
- ნაპირსამაგრი სამუშაოები;
- გზები;
- ხიდები, ცხაურები, ხიდბოგირები, გადასასვლელები;
- გარე განათება;
- სკოლების მიმდებარე ტერიტორიის კეთილმოწყობა;

- სკოლამდელი დაწესებულებები და შესაბამისი ინვენტარი;
- ამბულატორიის შენობები;
- კულტურის ობიექტები;
- სპორტული ინფრასტრუქტურა, მოედნები და მოედნების ინვენტარი;
- სკვერები და სველი წერტილები შესაბამისი ინვენტარით;
- წისქვილების რეაბილიტაცია და შესაბამისი ინვენტარი;
- სასაფლაოს შემოღობვა;
- თავშეყრის ადგილები, მოსაცდელეები;
- მინი-ჰესები და შესაბამისი რეაბილიტაცია/აღდგენა

2016 წელს `სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში ზუგდიდის მუნიციპალიტეტმა 1649317 ათას ლარი მიიღო, ხოლო მიმდინარე წელს, მიუხედავად სოფლის მოსახლეობის გაზრდილი მოთხოვნილებებისა და საჭიროებებისა 701317 ლარით ნაკლები და მიღებულმა თანხამ შეადგენდა 948 ათას ლარი. თანხა 58 სოფელზე გადანაწილდა. ყველა სოფელმა სხვადასხვა რაოდენობის თანხა, სოფლის მკვიდრთა სულადობის მიხედვით მიიღო. ამ პრინციპით, ყველაზე დიდი თანხა 20 თასი ლარი 22 სოფელმა მიიღო, 19 სოფელმა 16 ათას ლარიანი დაფინანსება მიიღო, 8 სოფელმა კი-12 ათასი ლარიანი და ყველაზე დაბალი, 10 ათას ლარიანი დაფინანსება მიიღო ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის 8 სოფელმა.

2016 წელს სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში გახორციელდა 305 მცირე ინფრასტრუქტურული პროექტები, საშუალოდ ერთი პროექტის ღირებულებამ შეადგინა 5407 ლარი, მიმდინარე წელს კი მუნიციპალიტეტის მერიის მიერ შემუშავებული 222 საპროექტო წინადადებებიდან, რომელიც გამოვლინდა სოფლის კრებებზე, კონსულტაციებზე თუ კენჭისყრის შედეგად, სავარაუდოდ სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში შესაძლებელია დაახლოებით 100 პროექტის განხორციელება (საშუალოდ ერთი პროექტის ღირებულება შეადგენს 6320 ლარს) ამ პროგრამის ფარგლებში გამოყოფილი თანხის სიმწირის გამო, თუმცა ყველა საპროექტო წინადადება, რომელიც გამოვლენილიქნა სოფლის კრებებზე, კონსულტაციებზე თუ კენჭისყრის შედეგად აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს სოფლის მოსახლეობისათვის. მაგრამ, მიუხედავად არასაკმარისი დაფინანსებისა ის არ აკნინებს სოფლის

მხარდაჭერის პროგრამის როლს მოსახლეობის კეთილდღეობის ამაღლებაში და როგორც ზემოთ ავღნიშნეთ, წარმოადგენს სოფელში ინფრასტრუქტურული პროექტების მოწესრიგების ერთ-ერთ მთავარ წყაროს.

2019 წელსაც, ისევე როგორც 2016 წელს, ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში ძირითად პრიორიტეტს სოფლის ინფრასტრუქტურა, გზის რეაბილიტაცია, ხიდები, სანიაღვრე არხები, წყლის მომარაგება და გარე განათება წარმოადგენს.

როგორც ვხედავთ, პროგრამით გამოყოფილი თანხების ხარჯვამ შეიძინა უფრო მიზანმიმართული ხასიათი. პროექტის მიხედვით, თანხა ხმარდება მხოლოდ ადგილობრივი მნიშვნელობის ინფრასტრუქტურულ პროექტებს, კეთილმოწყობის ობიექტების მშენებლობა-რეაბილიტაციას, საერთო სარგებლობის შენობების აღჭურვას და გრძელვადიანი სარგებლობის ტექნიკის შესყიდვა-აღჭურვას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის საპროექტო წინადადებების შერჩევა (სახელმძღვანელო მუნიციპალიტეტებისათვის), საქართველოს რეგიონალური განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო-mrdi.gov.ge